

Evaluatie van de pilots
*onzelfstandige huisvesting statushouders
in Almere*

Samen(t)huis

Gemeente Almere

COLOFON

Onderzoek en rapportage

Gemeente Almere/Onderzoek & Statistiek
Loek van der Geest
Mirjam Boon

Opdrachtgevers:

Gemeente Almere/ Frank Kramer

Maart 2019

Contactgegevens

Gemeente Almere
Postbus 200
1300 AE Almere
Tel: 14 036

onderzoek&statistiek@almere.nl www.osalmere.nl @OSAlmere1

© gebruik van gegevens uit dit rapport is alleen toegestaan met bronvermelding.

Inhoud

Samenvatting.....	4
In context	4
Samenwerking	4
De drie pilots	4
Woonbegeleiding	4
Doelgroep	4
De bewoners	4
Hoofdstuk 1 Onderzoekbeschrijving.....	5
Achtergrond	5
Aanleiding voor deze evaluatie.....	6
Aanpak onderzoek	6
Hoofdstuk 2 De betrokken partijen en hun rollen	8
Hoofdstuk 3 Bevindingen uit de interviews	11
Het eerste plaatsingsproces	11
Plaatsingsproces bij de jonge statushouders	11
Plaatsingsproces bij pilot 2 Tussen de Vaarten.....	11
Taakafbakening	12
Samenwerking	12
Woonbegeleiding (door Kwintes).....	12
Ontwikkelingen in de tijd	13
Omwonenden.....	13
Alternatieve huisvesting	13
Conclusie	13
Suggesties en verbeterpunten.....	14
Hoofdstuk 4 De ervaringen van de (oud-)bewoners.....	15
Bijlagen	17
Bijlage 1: Gesprekspunten interviews	17
Bijlage 2: Vragenlijsten (oud)bewoners	18
Bijlage 3 Analyse interviews bewoners	22

Samenvatting

In context

De pilot ‘Onzelfstandige huisvesting van statushouders in Almere’ kan niet los gezien worden van de context. Zo was voor een aantal partijen, maar met name de gemeente, de start en de ingebruikname van de huisvesting een zoektocht. Want Almere was in 2016 een van de eerste gemeenten (in de regio Utrecht/Flevoland) die onzelfstandig wonen op grote schaal toepaste. Het was in Almere niet eerder gedaan, er was geen ervaring mee en er waren ook niet of nauwelijks voorbeelden van elders. Daarbij kwam dat het een bijzondere doelgroep betrof, mensen die zich in een onprettige en emotievolle situatie bevonden, met een specifieke karakteristiek en behoefte en verwachtingen. Er speelden uiteenlopende belangen: van de gemeente, de bewoners zelf, het Rijk, de stad/bewoners en maatschappelijke organisaties. En dan was er ook nog de hoge politieke en maatschappelijke aandacht voor het vluchtelingenvraagstuk in Nederland.

Het was een uitdaging voor de gemeente om het huisvestingsvraagstuk met alle betrokken partijen in goede banen te leiden en een voor alle belanghebbenden aanvaardbare oplossing te creëren, binnen de beperkte mogelijkheden en tijdsbestek. Terugkijkend zijn alle partijen het er, weliswaar in wisselende bewoordingen, over eens dat dit is gelukt en dat de achterstand in de taakstelling mede hierdoor is ingelopen.

Samenwerking

De betrokken organisaties kennen elkaar en de lijntjes zijn kort. Ze ervaren de samenwerking als prettig. Als er iets speelt, pakt de gemeente de regierol succesvol op.

De drie pilots

De betrokken organisatie zijn tevreden over het verloop van pilot 1 (de vrije sector woningen van de woningcorporaties) en pilot 3 (woningen van Vesteda). Uit pilot 2 (Tussen de Vaarten) komen de meeste leerpunten naar voren. Het regelen en afstemmen van praktische zaken en het (al dan niet formeel) afspraken maken bleek in de beginfase tijd nodig te hebben. Deze punten zijn door de gemeente daarna wel opgepakt.

Woonbegeleiding

In de praktijk hebben bewoners met meerdere soorten begeleiding te maken; woonbegeleiding (vanuit Kwintes), maatschappelijke begeleiding (vanuit Vluchtelingenwerk) en eventueel ook persoonlijke begeleiding (vanuit Jade of Vitree). Het zijn vooral de corporaties die niet precies weten wat de woonbegeleiding inhoudt, maar wel aangeven dat bij een vervolg van onzelfstandig huisvesten een vorm van woonbegeleiding zeer gewenst is.

Doelgroep

De betrokken organisaties vinden jonge statushouders (ex-amv-ers en jongeren onder de 23 jaar) en statushouders die wachten op gezinshereniging het meest geschikt om onzelfstandig te huisvesten.

De bewoners

De helft van de geïnterviewde statushouders die onzelfstandig wonen (of hebben gewoond) ervaren onzelfstandige huisvesting als goede oplossing. De bewoners geven ook aan dat het een prima (tijdelijke) oplossing is voor jonge singles. De gemeente had de huisvesting en alles wat daarmee samen hing goed geregeld. De meeste bewoners zijn positief over de woning en woonbegeleiding wordt als zinvol/leerzaam ervaren.

Hoofdstuk 1 Onderzoekbeschrijving

Sinds 2014 is sprake van een flinke toename van het aantal vluchtelingen in Europa, in Nederland en daardoor ook in Almere. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen in Nederland. Vanaf het moment dat een vluchteling in Nederland binnenkomt, wordt hij/zij opgevangen in een opvanglocatie. De opvang is wettelijk geregeld tot de vluchteling een (tijdelijke) verblijfsvergunning krijgt of wanneer een vergunning is geweigerd, gedurende de tijd die hij/zij heeft gekregen het land te verlaten.

De vluchtelingen die een tijdelijke verblijfsvergunning krijgen, de statushouders, worden vanuit de asielzoekerscentra gekoppeld aan een gemeente. De gemeente is dan op basis van artikel 28 van de Huisvestingswet 2014 verantwoordelijk voor het huisvesten van de aan de gemeente toegewezen statushouders.

Achtergrond

Ook de gemeente Almere is verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders, het Rijk bepaalt halfjaarlijks de aantallen. Aan Almere wordt 1,16% van het totaal aantal statushouders gekoppeld. Wanneer de taakstelling in een bepaalde periode niet is gehaald, wordt de achterstand opgeteld bij de taakstelling voor de volgende periode.

In de afgelopen jaren heeft Almere gemiddeld 200 statushouders per jaar gehuisvest. Eind 2015 is dit, door de hoge instroom van vluchtelingen uit voornamelijk Syrië en Eritrea, toegenomen tot gemiddeld 560 statushouders per jaar. Eind 2015 is een achterstand ontstaan, waardoor 181 statushouders niet tijdig gehuisvest konden worden. In 2016 moest de gemeente 680 personen huisvesten; 181 uit 2015, de overige 499 uit 2016.

Om de achterstanden in de huisvesting weg te werken en de integratie van deze statushouders te bevorderen is samen met een groot aantal organisaties in de stad het programmaplan 'Van vluchteling naar Almeerder 2016-2019' voorbereid. In het programmaplan worden onderstaande punten als belangrijkste oorzaken van deze achterstand genoemd:

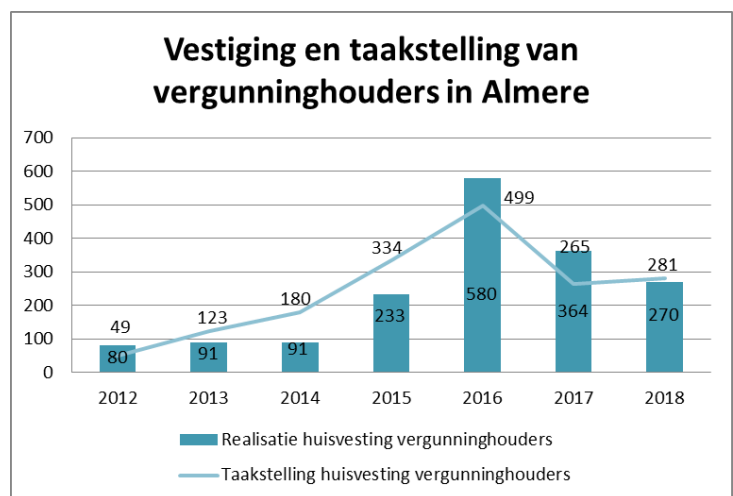
- De relatief beperkte voorraad sociale huurwoningen in Almere;
- Het gering aandeel kleine sociale huurwoningen, terwijl de meeste statushouders alleenstaand zijn;
- Tot nu toe werden alle statushouders zelfstandig gehuisvest (één huishouden per woning) terwijl de sociale woningvoorraad beperkt is.

De ambities zoals beschreven in het programmaplan:

- 100% van de taakstelling behalen in 2016, zonder dat dit leidt tot verdringing op de sociale woningmarkt. Dit betekent dat er maandelijks minimaal 60 statushouders gehuisvest moeten worden;
- Voor de korte en lange termijn worden samen met de woningcorporaties en maatschappelijke partners prestatieafspraken gemaakt om de tekorten op de sociale woningmarkt terug te dringen.

Als één van de acties is, naast onder andere het woningaanbod vergroten en het transformeren van gemeentelijk vastgoed, gekozen voor de pilot 'Onzelfstandige huisvesting'. Deze pilot bestaat eigenlijk uit drie pilots:

- **Pilot 1 Corporaties**
Onzelfstandige huisvesting in vrije sector woningen van de woningbouwcorporaties De Alliantie, Goede Stede en Ymere. Elke corporatie heeft drie woningen ter beschikking gesteld.
- **Pilot 2 Tussen de Vaarten**
Onzelfstandige huisvesting in Tussen de Vaarten (in zorgvastgoed van 's Heeren Loo):
 - 21 (14) appartementen aan de Johan Jongkindstraat, verdeeld over 2 (3) etages
 - 12 (8) kamers verdeeld over 2 (3) woningen in de Govert Flinckstraat.

- **Pilot 3 Vrije sector**
Onzelfstandige huisvesting met vier woningen (waarvan twee appartementen en twee eengezinswoningen) uit de vrije sector van Vesteda.

De aantallen

In de periode van 1 juli 2016 tot 1 november 2018 zijn er in Almere 98 personen onzelfstandig gehuisvest. Er is tussen de betrokken partijen van de drie pilots afgesproken dat er zoveel mogelijk statushouders die wachten op gezinshereniging (referenten) geplaatst zouden worden in onzelfstandige huisvesting. Zodra de aanvraag voor gezinshereniging is toegewezen, stroomt de vergunninghouder door naar een zelfstandige woning. Een nieuwe vergunninghouder, die op gezinshereniging wacht, kan de kamer betrekken. Door de grote instroom is dit niet altijd gelukt. Ook een kleine groep alleenstaande mannen die niet op familieleden wachten zijn in onzelfstandige huisvesting geplaatst, omdat er geen andere huisvesting voor hen beschikbaar was. Ook 55 jonge statushouders (18 jaar en ouder, de ex-amv'ers) werden onzelfstandig gehuisvest.

Uitgesplitst naar pilots:

- **Pilot 1 Corporatiewoningen:** vanaf 1 juli 2016: totaal 9 woningen, 27 kamers.
Hierin zijn in totaal 54 personen onzelfstandig gehuisvest.
- **Pilot 2 Tussen de Vaarten:** vanaf 1 december 2016, totaal 18 kamers.
Hierin zijn in totaal 31 personen onzelfstandig gehuisvest.
- **Pilot 3 Vrije sector:** vanaf 1 februari 2017, totaal 4 woningen, 13 kamers.
Hierin zijn in totaal 13 personen onzelfstandig gehuisvest (vrijwel geen doorstroming).

Aanleiding voor deze evaluatie

Om te kunnen blijven voldoen aan de taakstelling van het Rijk overweegt de gemeente Almere meer en/of blijvend statushouders onder te brengen in onzelfstandige woonruimten. Om een gefundeerd besluit te kunnen nemen, is besloten de pilot 'Onzelfstandige huisvesting statushouders' te evalueren. In het programmaplan 'Van vluchteling naar Almeerder' staat ook vermeld dat "als deze pilot goed uitpakt, wordt deze manier van huisvesten verder uitgerold". Met deze evaluatie kan de gemeente Almere het besluit overwegen om meer en/of blijvend statushouders onder te brengen in onzelfstandige woonruimten.

Aanpak onderzoek

Er is gekozen voor een kwantitatieve aanpak in de vorm van individuele interviews met representanten van de betrokken partijen en (oud-)bewoners van de onzelfstandige woningen.

Respondenten

In totaal zijn 20 medewerkers van de betrokken organisaties geïnterviewd:

- Ymere, De Alliantie en Goede Stede (woningcorporaties)
- Vesteda (commerciële verhuurder)
- Nidos (voogdijinstelling)
- Jade en Vitree (opvang alleenstaande minderjarige vluchtelingen)
- Kwintes (woonbegeleiding en intermediaire verhuur)
- Villex (verhuurder pilot 2)
- COA (koppeling statushouders aan taakstelling gemeente)
- Vluchtelingenwerk (maatschappelijke begeleiding)
- gemeente Almere (taakstellingsverplichting, regierol)

De medewerkers van deze organisaties zijn geïnterviewd door (beide of één) van de projectleiders van O&S, deels op het stadhuis en deels op de eigen werklocatie. Bij een aantal interviews waren meerdere vertegenwoordigers van de betreffende organisatie aanwezig. De medewerkers van de gemeente zijn in meerdere groepjes geïnterviewd. De belangrijkste vraagpunten zijn:

- het verloop van de pilot;
- hoe het contact en de samenwerking met andere partijen is ervaren;
- welke bijzonderheden zijn voorgevallen;
- eventuele klachten van omwonenden;
- alternatieven voor onzelfstandige huisvesting;
- leerpunten en overige suggesties.

De gesprekken zijn, ten behoeve van de gespreksverslagen met toestemming van de geïnterviewden, opgenomen. De gespreksverslagen zijn niet opgenomen in deze rapportage. Als leidraad voor de interviews diende een gesprekspuntenlijst (zie bijlage) die voor zover relevant is aangevuld met enkele organisatie specifieke vragen.

(Oud) bewoners

In totaal hebben zestien statushouders deelgenomen aan een interview, waarvan dertien oud-bewoners van onzelfstandige huisvesting; drie respondenten wonen nog onzelfstandig. De respondenten zijn (oud-)bewoners van tien verschillende adressen, verspreid over de stad. Vanwege deze kleine omvang is (althans niet in de cijfers) geen uitsplitsing gemaakt naar bepaalde variabelen. De woontijd op het betreffende adres varieerde van 3 t/m 19 maanden (gemiddeld ongeveer 12 tot 13 maanden). Twaalf van de zestien ondervraagden wonen inmiddels zelfstandig. De vragen hadden betrekking op hun ervaringen met onzelfstandig wonen, het samen voeren van een huishouden en de woonbegeleiding. De volledige vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

De (oud-) bewoners zijn geïnterviewd door ervaren interviewers van onderzoeksbureau AMA uit Almere. Er is bewust gekozen om deze interviews te laten uitvoeren door een neutrale partij en niet door onderzoekers van de gemeente. Bovendien zijn de interviews afgenomen in een neutrale setting (in een restaurant) en niet bij bewoners thuis of op het stadhuis. Als dank voor de medewerking is een deelnamevergoeding gegeven. Er was voor dit onderdeel een lijst met contactgegevens beschikbaar van 77 (oud-) bewoners. Deze personen zijn vooraf schriftelijk geïnformeerd over de evaluatie, doel en aanpak, waarbij om hun medewerking werd gevraagd. Bureau AMA heeft de doelgroep vervolgens telefonisch benaderd voor een afspraak voor een interview. Twee personen hebben zich spontaan aangemeld. Uit het adressenbestand waren van 58 (oud-) bewoners telefoonnummers beschikbaar. Hieruit zijn er in totaal achttien afspraken gemaakt. Twee respondenten kwamen niet opdagen. Eén gesprek kon uiteindelijk niet worden gevoerd, omdat de persoon in kwestie aangaf nooit onzelfstandig te hebben gewoond.

Uitvoering

De evaluatie is uitgevoerd in de periode juni t/m september 2018.

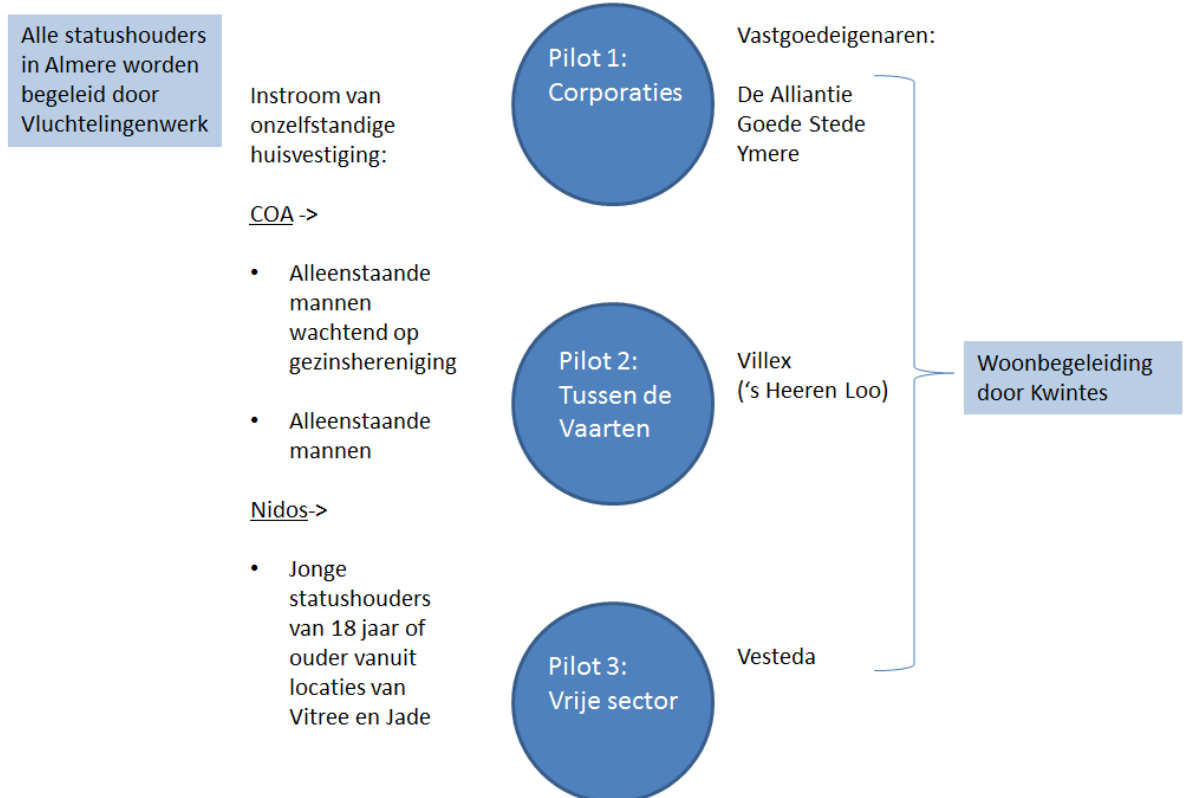
Tussenevaluatie

In het najaar van 2016 heeft Wagenaar Hoes Organisatieadvies een tussenevaluatie van de pilot uitgevoerd. In die evaluatie zijn ook (korte) interviews met omwonenden afgenomen. Omdat uit de tussenevaluatie bleek dat de omwonenden overwegend neutraal tot positief waren, is besloten om die doelgroep in deze evaluatie niet (nogmaals) mee te nemen. In de interviews met de professionals is wel geïnformeerd naar eventuele signalen en reacties van omwonenden.

Hoofdstuk 2 De betrokken partijen en hun rollen

Om de bevindingen in hun juiste context te zien, volgt hieronder een bondige weergave van relevante feiten, inclusief een overzicht van de betrokken partijen en hun rol. Behalve met de woningcorporaties heeft de gemeente ook contact gezocht met de particuliere sector en er kwam een aanbod van 's Heeren Loo van leegstaand zorgvastgoed.

De gemeente als opdrachtgever

Gemeente Almere

De gemeente heeft in principe de regierol en is eindverantwoordelijk voor de huisvestingstaakstelling. De gemeente besluit wie waar gaat wonen, maar heeft hierover wel overleg met de zorgorganisaties die hierin adviseren, omdat zij de personen kennen en weten in welke setting deze het beste passen. Er wordt daarbij ook rekening gehouden met de zittende bewoners.

Binnen de gemeente zijn diverse medewerkers vanuit verschillende disciplines (project- en procesmanagement, inkomensconsulent, coördinator) bij het project betrokken, elk met een eigen taak en inbreng. Het projectmanagement is vooral bezig met de 'hardware' (het regelen van woonruimten) en de inkomensconsulenten met de 'software': intakegesprekken, plaatsing, verzorgen en helpen bij de aanvraag van een uitkering voor levensonderhoud, lening bij de kredietbank voor woninginrichting, verhuisaangifte, regelen van de overbruggingslening voor de eerste huurnota, en (verderop in de tijd) de verhuizing naar zelfstandige woning (vanwege de tijdelijke dubbele huurkosten).

COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers)

Het COA biedt, in opdracht van het Rijk, opvang aan asielzoekers die naar Nederland komen. Het COA is verantwoordelijk voor plaatsing en opvang in opvangcentra verspreid over heel Nederland totdat over de asielaanvraag is beslist. De organisatie zorgt voor de eerste levensbehoeften zoals huisvesting en uitbetaling van zakgeld.

De vertegenwoordiging van het COA, in de regio waar Almere onder valt, helpt ruim twintig gemeenten in delen van Utrecht en Flevoland om de taakstelling vanuit het Rijk met betrekking tot huisvesting van statushouders te realiseren. Op voordracht van het COA komen de statushouders in aanmerking voor huisvesting. Omdat het COA in andere gemeenten ervaring had opgedaan met onzelfstandig huisvesten, gaven de medewerkers advies. Nadat gezinshereniging had plaatsgevonden (= doorstroom) en droeg het COA weer nieuwe bewoners voor. De rol van het COA eindigt bij de huisvesting van de statushouder.

Nidos

Stichting Nidos voert als onafhankelijke (gezins-)voogdij instelling, op grond van de wet, de voogdijtaak uit voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv-ers). In deze pilot eindigt de rol van Nidos bij de huisvesting van de amv-er. Maandelijks geeft het Nidos aan de gemeente door welke voogdijpupillen in Almere wonen (in de opvanghuizen van Vitree en Jade: zie verderop) bijna 18 jaar worden en in aanmerking komen voor huisvesting. Deze jongeren worden dan door de individuele jeugdbeschermer met de gemeente besproken.

Door de recente afname van het aantal vluchtelingen heeft Nidos de samenwerking met Jade en Vitree stopgezet. Dit heeft als gevolg dat er geen jonge statushouders meer in Almere worden geplaatst.

Vluchtelingenwerk

Vluchtelingenwerk Nederland is een non-gouvernementele organisatie die de belangen van vluchtelingen en asielzoekers in Nederland behartigt. Het uitvoerende werk wordt gedaan door betaalde krachten en een groot aantal vrijwilligers.

Vluchtelingenwerk zorgt voor de maatschappelijke begeleiding van alle statushouders in Almere. Zij worden voor één jaar begeleid. De begeleiding is maatwerk en dat geldt voor alle statushouders die in de gemeente wonen. Vluchtelingenwerk was ook betrokken bij de klankbordgroep in de Johan Jongkindstraat.

Jade

Jade Zorggroep is een zelfstandige zorgorganisatie die opvang, opvoeding en onderwijs biedt aan amv-ers. Hier worden de amv-ers voorbereid op zelfstandigheid en het zelfstandig voeren van een huishouden. De eerste groepen jonge statushouders die doorstroomden naar onzelfstandige huisvesting zijn nog wel negen maanden begeleid door hun vaste begeleider/mentor van de Jade-opvanglocatie.

Vitree

Vitree is een zorgorganisatie die specialistische jeugdhulp biedt, primair aan gezinnen, maar ook aan amv-ers. Deze organisatie heeft twee rollen in de pilot: woonbegeleiding van amv-ers onder de 18 jaar en specifieke begeleiding van jonge statushouders boven de 18 jaar.

Vitree en Jade geven ook nadat de jongeren 18 jaar zijn geworden persoonlijke begeleiding, maar dan vanuit de gemeente gefinancierd.

Kwintes

Kwintes is een organisatie die mensen ondersteunt met psychiatrische of psychosociale problemen. In deze pilot biedt Kwintes woonbegeleiding aan de statushouders die onzelfstandig wonen.

De woonbegeleiding¹ in deze pilot was een nieuw 'zorg-product' dat niet standaard in de zorgmarkt werd aangeboden. De gemeente heeft deze opdracht aan Kwintes gegund.

Op de menukaart van woonbegeleiding (een afsprakenkader) staan de verschillende soorten van begeleiding, de uren en de kosten vermeld. Met de woonbegeleiding kunnen de bewoners van onzelfstandige huisvesting onder andere afspraken met elkaar maken over praktische zaken als:

- hoe voer je een gezamenlijk huishouden
- praktische zaken als afval scheiden en op tijd de container buiten zetten
- afspraken over gezamenlijk eten inkopen
- contact met bureaus

De frequentie van het aantal uren van de begeleider is in het begin hoger dan later in het proces (van 13 naar 4 uur per week). Wel wordt rekening gehouden met de vraag, soms is er behoefte aan meer. Ook bij nieuwe instroom in de gedeelde woning is er meer begeleiding.

Ymere

Ymere is een woningcorporatie in Almere en heeft op verzoek van de gemeente drie eengezinswoningen in de vrije sector ter beschikking gesteld voor onzelfstandige huisvesting van statushouders.

Alliantie

De Alliantie is een woningcorporatie en verhuurt twee woningen in de vrije sector aan Kwintes voor de statushouders en één woning voor een andere doelgroep.

¹ De woonbegeleiding in deze pilot is anders dan de woonbegeleiding vanuit de Wmo, waarvoor Kwintes ook een uitvoerende partij is.

Goede Stede

Goede Stede is een woningcorporatie en verhuurt drie woningen in de vrije sector aan Kwintes voor het onzelfstandig wonen van de statushouders.

Vesteda

Vesteda is een particuliere belegger in woningen en komt voort uit ABP-woningen. Vesteda doet het beheer, de verhuur, regelt technische zaken en onderhoudt de contacten met huurderscollectieven/VVE's. Hun bijdrage aan deze pilot is het verhuren van vier panden in de vrije sector (twee eengezinswoningen en twee appartementen) aan Kwintes.

Villex

Villex is als commercieel vastgoedbeheerder (leegstand, antikraak) actief in Nederland en de laatste jaren ook met huisvestingsprojecten voor statushouders bij diverse gemeenten.

Villex heeft zelf geen panden in bezit, maar faciliteert en beheert deze, zorgt voor het bewoonbaar maken, huurcontracten en desgewenst de meubilering van woonunits. Villex regelt de voorbereidingen en is aanwezig op het moment van de komst/plaatsing van de bewoners.

De woningcorporaties en Vesteda hebben zelf geen contact met de bewoners en weten ook niet wie er in de woningen wonen. Kwintes treedt als huurder op en heeft toestemming voor onderverhuur.

Hoofdstuk 3 Bevindingen uit de interviews

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de uitspraken van de geïnterviewden. Deze twintig respondenten werken bij:

- COA
- De Alliantie
- Gemeente Almere
- Goede Stede
- Jade
- Kwintes
- Nidos
- Vesteda
- Villex
- Vitree
- Vluchtelingenwerk
- Ymere

Het eerste plaatsingsproces

Bij de start van de pilot heeft het COA een lijst beschikbaar gesteld van statushouders die in Almere moeten worden gehuisvest. Voor de introductiedagen (voor kennismaking en koppelen aan een woning) werden statushouders uitgenodigd met een lopende aanvraag op gezinshereniging of met eenzelfde achtergrond (Syriërs). Het bleek niet eenvoudig de beoogde doelgroep te selecteren. De informatie over de statushouders in het systeem van het COA was in de praktijk vaak verouderd of onjuist gebleken. Dit bleek pas tijdens introductiedagen. Dit stelde partners in de pilot voor onaangename verrassingen (bron: gemeente en Ymere). Ook constateerde de medewerkers van de gemeente dat de statushouders niet geïnformeerd waren over het onzelfstandig wonen. Dit gaf bij hen veel teleurstelling en onbegrip. Wegsturen van de groep was op dat moment geen optie, dus moesten ter plekke woongroepen (vier personen per woning) geformeerd worden. Bij latere bewoners is hier beter op geanticipeerd.

Plaatsingsproces bij de jonge statushouders

Vooral Nidos onderschrijft het belang dat een jongere op een voor hem/haar geschikte plek terechtkomt en het belang van een goede overdracht. Volgens Nidos zien veel jongeren onzelfstandige huisvesting niet zitten om meerdere redenen:

- andere cultuur of taalbarrière met medebewoners;
- behoefte aan rust en de vrees die niet te zullen krijgen met onbekende huisgenoten;
- angst voor conflicten, eigen grenzen moeten aangeven, afspraken moeten maken;
- de vraag bij wie zij met eventuele problemen terecht kunnen.

Nidos refereert aan het perspectiefplan, een soort overdrachtsdocument. Dit plan wordt ongeveer drie maanden voor hij/zij 18 jaar wordt, ingevuld door school, de voogd van Nidos, de woongroep/contractpartner/mentor (Jade of Vitree) en de jongere zelf. In dit plan staat een korte voorgeschiedenis en wat de jongere nodig heeft als hij/zij 18 jaar is. Bijvoorbeeld een intensieve vorm van begeleiding of alleen wat praktische ondersteuning. Vervolgens heeft een medewerker van de gemeente, de voogd, de mentor en de jongere een keukentafelgesprek. Samen bespreken zij het plan waarbij de medewerker van de gemeente aangeeft wat de mogelijkheden zijn en wat het financiële plaatje daarbij is. Het plan wordt in werking gesteld op het moment dat de jongere zijn eigen (gedeelde) huisvesting krijgt toegewezen. De mentor van Jade of Vitree, die hij/zij al kent, houdt wekelijks de vinger aan de pols.

Jade doet de suggestie dat het voor de integratie en ontwikkeling van de jonge statushouder beter zou zijn om hen niet bij lotgenoten onzelfstandig te huisvesten, maar bij andere doelgroepen, bijvoorbeeld bij Nederlandse studenten.

Plaatsingsproces bij pilot 2 Tussen de Vaarten

Het heeft ongeveer een half jaar geduurd voor dat duidelijk was op welke wijze de gemeente gebruik kon maken van het zorgvastgoed van 's Heeren Loo in Tussen de Vaarten. De gemeente heeft Villex ingeschakeld als commerciële vastgoedbeheerder. Op meerdere punten kende deze pilot een moeizame start:

- De groep bewoners van dit pand aan de Johan Jongkindstraat bestond uit alleenstaande Syrische mannen, zonder uitzicht op gezinshereniging. Zij wisten niet hoelang zij onzelfstandig moesten wonen (bron: gemeente).
- Omwonenden in de buurt vernamen via Omroep Flevoland de komst van deze groep bewoners en sommigen waren hier op tegen (bron: Omroep Flevoland).
- Bij ingebruikname van de woningen viel de stroom uit. Het was tijdens de kerstperiode, dus weinig mensen waren bereikbaar om dit probleem te verhelpen (bron: gemeente).

Volgens Villex kent elk project of ingebruikname aanloopproblemen. Na twee jaar is deze locatie beschikbaar gesteld voor onzelfstandige huisvesting van ex-amv's. De huidige bewoners werden zelfstandig gehuisvest, onder andere in de Zoetelaarpassage.

Op de andere locatie van pilot 2 (Govert Flinckstraat) verliep de plaatsing van de statushouders goed (bron: gemeente). Dat op een locatie wel of geen problemen ontstaan, ligt volgens de medewerkers van de gemeente, Villex en Kwintes vooral aan de personen in combinatie met de samenstelling van de groep, de grootte van de groep en ook de fysieke omgeving. Deze combinatie was dus het geval in de Johan Jongkindstraat, waar de bewoners elkaar vooraf niet kenden (in tegenstelling tot de Govert Flinckstraat) en sprake was van een onpersoonlijke sfeer.

Taakafbakening

De pilot was niet alleen voor de gemeente nieuw, maar ook voor enkele andere partijen, zoals de corporaties. Als rode draad in de reacties kan worden opgemaakt dat het in de beginfase voor een aantal partijen vooral zoeken was. Hier betrof het met name de begeleiding en dan vooral het onderscheid tussen enerzijds de reguliere (maatschappelijke) begeleiding die elke statushouder krijgt aangeboden en anderzijds de pilot-specifieke (woon)begeleiding.

Samenwerking

Bij deze pilot werken meerdere partijen met elkaar samen in verschillende fases van het proces. De gemeente heeft, als initiërende en eindverantwoordelijke partij, de medewerking van de andere partijen gezocht. De samenwerking gaat nu goed, maar in het begin was het voor alle partijen een kwestie van zoeken. De andere manier van werken tussen Kwintes en corporaties is opgelost door de samenwerking vast te leggen in een contract/gezamenlijke aanpak.

De zorgorganisaties Jade en Vitree omschrijven de samenwerking met Kwintes als goed. Voor Vitree was er in het begin veel onduidelijkheid over de verdeling van de taken tussen Kwintes en Vitree, want beide organisaties verzorgen woonbegeleiding. Kwintes beoordeelt de samenwerking met andere partijen ook als goed.

Organisaties met ervaring met onzelfstandige huisvesting (COA, Villex en Vluchtelingenwerk) geven aan dat de samenwerking goed is (zeker in vergelijking met andere gemeenten). In deze pilot wordt ook constructief meege gedacht over de grenzen van de eigen verantwoordelijkheid heen. Er is onderling een goede afstemming, zodat alle partijen op de hoogte zijn van de afspraken die gemaakt zijn met de statushouders.

Medewerkers van de gemeente zien een verbeterpunt. Door tijdelijk geld, zijn er tijdelijke mensen in het gemeentelijke team. Wisselingen van personeel hebben invloed op het proces.

Woonbegeleiding (door Kwintes)

Een 'vorm van woonbegeleiding' door een zorgpartij was een voorwaarde die de woningcorporaties hadden gesteld als onderdeel van hun aanbod. Hun ervaring met onzelfstandig wonen is dat deze huurders zich wel verantwoordelijk voelen voor hun eigen kamer, maar niet voor de gemeenschappelijke ruimten. Wat de woonbegeleiding precies inhoudt, was in eerste instantie voor de meeste ondervraagden niet duidelijk. De scheidslijn met andere vormen van begeleiding is niet helemaal duidelijk. Kwintes geeft ook aan dat deze scheidslijn dun is en dat er veel overlap is met de begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk.

Om meer duidelijkheid te scheppen in wat er onder woonbegeleiding valt is er een menukaart (een afsprakenkader) samengesteld met daarop aangegeven welke werkzaamheden, hoeveel tijd in beslag nemen en tegen welke kosten.

Signalen over overlast en zaken die niet goed gaan komen binnen bij Kwintes. De gemeente had elke twee weken contact met Kwintes, maar is hiermee gestopt toen bleek dat het overleg niet meer nodig was (=er kwamen geen klachten binnen, bron: Kwintes en de gemeente).

Ontwikkelingen in de tijd

Aan de geïnterviewde medewerkers is gevraagd of de situatie in de loop van de tijd is veranderd en of er mogelijk sprake is van bepaalde trends en ontwikkelingen.

Volgens medewerkers van de gemeente is de belangrijkste ontwikkeling het gestaag verminderen van de vluchtelingenstroom, waardoor er weer ruimte is gekomen om meer mensen zelfstandig te huisvesten. Nidos constateert dat door wachtlijsten juist langer zijn geworden en dat jongeren nu langer moeten wachten op (onzelfstandige) huisvesting dan een jaar geleden.

Volgens Vluchtelingenwerk komt er onder de statushouders meer begrip voor het onzelfstandig wonen. Door voorlichting over de huizenmarkt en dat ook andere gemeenten in Nederland meer onzelfstandig huisvesten zijn de verwachtingen van de statushouders ook bijgesteld. Sowieso staan de jonge statushouders positiever tegenover onzelfstandig wonen dan ouderen.

Omwonenden

De gemeente heeft de omwonenden van pilot Tussen de Vaarten geïnformeerd over het onzelfstandig huisvesten van vergunninghouders in de buurt. Volgens de gemeente is in deze communicatie met de buurt het nodige misgegaan. Dit resulteerde in rumoerige bewonersavonden. Er zijn toen enkele concessies gedaan. Zo zijn de locaties in Tussen de Vaarten niet volledig bezet, 18 plekken in plaats van 33. Deze plekken zijn gefaseerd opgevuld. En de buurt is via een klankbordgroep betrokken. Vanuit de omwonenden zijn er, na de huisvesting van de bewoners, nauwelijks meldingen geweest van overlast.

Kwintes heeft geen klachten van omwonenden van de andere pilots gekregen. Kwintes adviseert de statushouders die een woning betrekken om zelf kennis te maken met de omwonenden.

Alternatieve huisvesting

Was het volgens de geïnterviewden mogelijk om de onzelfstandige huisvesting op een andere manier te organiseren (de meest ideale oplossing, niet gebonden aan tijd of geld)? De suggesties van enkele respondenten:

- Grotere wooneenheden (om)bouwen met zelfstandige woonunits met plek voor (permanente) begeleiding.
- Flexibel in te delen woonruimten (met verplaatsbare wanden) waarvan de grootte kan worden afgesteld op de grootte van een huishouden.
- Oplossingen als de Riekerhaven in Amsterdam of Place2Bu in Utrecht waar Nederlanders, vluchtelingen, jong en oud bij elkaar wonen in kleinschalige woonunits, deels zelfstandig, deels samen. In Almere is Odeonpark een goed voorbeeld van gemixte bewoning.
- Gedeeltelijke leegstand in bejaardenhuizen gebruiken om jongeren te huisvesten, dus samen met de oudere bewoners.

Conclusie

De respondenten zijn tevreden over de resultaten van de pilot. De taakstelling is gehaald. Enkele respondenten (Alliantie, de gemeente, Goede Stede en Vluchtelingenwerk) stellen voor, om bij voortzetting van onzelfstandig huisvesten, zeker de woonbegeleiding te behouden. Onzelfstandig wonen is volgens Vluchtelingenwerk, de gemeente, Goede Stede en COA uitermate geschikt voor jonge statushouders. Ook statushouders die wachten op gezinshereniging is een geschikte doelgroep volgens de gemeente, Ymere en COA. Goede Stede vond het daarbij een pluspunt dat woningen uit de vrije sector voor deze pilot werden ingezet.

Over het begin van de pilot Tussen de Vaarten, en dan met name het pand aan de Johan Jongkindstraat, zijn de gemeente en Vluchtelingenwerk minder tevreden. Maar nadat er ruimte was om de statushouders zonder uitzicht op gezinshereniging zelfstandig te huisvesten is het pand in gebruik is genomen voor de huisvesting van ex-amv-ers. Villex ziet de pilot in Tussen de Vaarten als geslaagd en refereert daarbij ook aan andere gemeenten, waar het proces soms veel minder soepel is verlopen.

Suggesties en verbeterpunten

Samenstelling van de groep bewoners

Nidos, Vitree en Jade geven advies over het gewenste type woonomgeving voor een bepaalde kandidaat. De gemeente kijkt naar de mogelijkheden. De zorgorganisaties zouden hier meer inspraak op willen hebben. Zo zijn er jongeren die serieus bezig zijn met hun studie en het best gedijen in een rustige setting. Of de statushouders onzelfstandig wonen als plezierig ervaren wordt mede bepaald door de samenstelling van de groep en de achtergrond van de bewoners zelf en hun situatie (verwachtingen, perspectief, welke vorm van dagbesteding). Villex geeft aan dat de grootte van de groep niet perse hoeft uit te maken, gezien de ervaringen in andere gemeenten, maar dat het wel homogene woongroepen betreft.

Meer zicht op (de afspraken met) bewoners

De woningcorporaties willen graag meer zicht hebben op wie de bewoners zijn en welke afspraken er met hen zijn gemaakt.

Betere planning en afstemming

Villex wil in een zo vroeg mogelijk stadium weten wanneer nieuwe bewoners komen, zodat gezorgd kan worden dat woonruimten gereed zijn. Naast betere afstemming is ook behoefte aan een prognose voor het komende half jaar.

Toegankelijk maken van woningen voor andere doelgroepen

De instroom van statushouders fluctueert, zo kan de huurderwing door leegstand worden ondervangen (bron: COA).

Goed blijven communiceren met elkaar.

Goede Stede vindt dat de gemeente duidelijker mag communiceren wat de taakstelling is en wat de corporaties moeten leveren. Duidelijke afspraken maken, zodat het duidelijk is wanneer de taak is volbracht. COA adviseert, ook nu het project al enkele jaren loopt, toch om goed met elkaar te blijven communiceren.

Niet strikt aanhouden van de 18 jaar grens

Jade stelt voor om bij de uitstroming van een amv-er niet strikt de 18 jaar-grens aan te houden. Maar dit te laten afhangen van de mate waarin de betreffende jongere hier aan toe is.

Statushouders plaatsen tussen andere doelgroepen, bijvoorbeeld studenten

Dit bevordert de integratie en ontwikkeling van de jongeren, volgens Vitree en Vluchtelingenwerk.

Vorbereiding van de statushouders op onzelfstandig wonen

Ga het gesprek met de statushouders in het azc al aan, bij de koppeling aan Almere. Start dan de voorbereiding, zodat ze weten wat hen te wachten staat. Niet alleen met woorden, maar voor het begrip ook met beelden (bron: gemeente Almere).

Tijdiger zicht op budget en targets

De Alliantie en Goede Stede vragen aan de gemeente om tijdig aan te geven hoeveel woningen de corporaties beschikbaar moet houden voor bijzondere doelgroepen.

Hoofdstuk 4 De ervaringen van de (oud-)bewoners

Er is aan de bewoners van onzelfstandige huisvesting gevraagd hoe ze de periode van kamerbewoning hebben ervaren. In totaal hebben zestien statushouders deelgenomen aan een interview; dertien oud-bewoners van onzelfstandige huisvesting en drie respondenten die nu nog onzelfstandig wonen². Twaalf respondenten wonen samen, met kinderen, met de partner of met een of beide ouders.

De zestien geïnterviewde respondenten waren tussen de 19 en de 45 jaar oud, hun gemiddelde leeftijd is 28 jaar en de meest voorkomende leeftijd is 24 jaar. Twaalf van hen kwamen uit Syrië, drie uit Eritrea en één uit Irak. Veertien respondenten zijn man en er zijn twee vrouwen geïnterviewd.

Beginsituatie

Sommige respondenten zijn samen met een familielid geplaatst of met personen waarmee zij samen zijn gevlucht en/of kennen vanuit het azc. In één geval betreft het een persoon die onzelfstandig is gehuisvest met meerdere eigen kinderen.

De mededeling dat het wonen onzelfstandig zou zijn

Een aantal respondenten geeft aan dat ze in het azc te horen hebben gekregen dat ‘men een huis voor zichzelf in Almere kreeg’. Bij tien anderen is wel verteld dat het om ‘deel wonen’ ging. Ze mochten de aangeboden kamer niet weigeren, ze mochten wel als alternatief zelf woonruimte regelen. Soms is gecommuniceerd (of verkeerd begrepen) dat het ‘voor altijd’ was.

Gezamenlijk een huishouden voeren

De mate waarin een gezamenlijk huishouden wordt gevoerd verschilt per woning. Ongeveer de helft van de bewoners kan goed met elkaar opschieten en doet veel samen. De andere helft niet, omdat er uiteenlopende ideeën en wensen zijn over koken, eten en schoonmaken of om praktische redenen (vanwege verschillen in school- of werktijden).

Ervaringen met het samen wonen

Gevraagd is op welke punten het samen (be-)wonen als goed en minder goed is ervaren. Veel problemen worden toegeschreven aan de leeftijdsverschillen en/of het bij elkaar wonen van (te) veel (jonge) mensen. Het contact met buurtbewoners wordt door bewoners verschillend ervaren: op sommige locaties is het contact goed, op andere locaties werd er zelfs niet gegroet door omwonenden. Op één locatie waren er protesten en stonden leuzen op de muur geschreven. Dit gaf de bewoners een onwelkom gevoel.

Onzelfstandig wonen als noodoplossing

Het tijdelijk delen van een woning is ontstaan als een oplossing vanwege het tekort aan huurwoningen in Almere. Acht respondenten hadden de verwachting dat ze meteen een eigen woning zouden krijgen en ze waren bang dat het om permanente bewoning ging, in plaats van tijdelijk. De andere acht respondenten vonden dat het goed geregeld was. Zij hebben onzelfstandige huisvesting als goede oplossing ervaren, omdat ze samen met vrienden de woonruimte deelden. De respondenten geven ook aan dat het een prima (tijdelijke) oplossing is voor jonge singles. De gemeente had de huisvesting en alles wat daarmee samen hing goed geregeld.

De woning

De meeste respondenten zijn positief over de ligging van de woning, de eigen kamer, de gedeelde keuken en de gedeelde badkamer. Een klein aantal bewoners vindt de woonruimte krap, te klein, te duur of te gehorig.

Woonbegeleiding

De woonbegeleiding wordt als zinvol en leerzaam ervaren, waarbij één medewerker van Kwintes met naam wordt genoemd en geroemd (om haar inzet). Enkele bewoners hebben geen idee wat de woonbegeleiding inhoudt.

Advies

Welk advies geven de bewoners van onzelfstandige huisvesting aan andere statushouders, die nu nog op het azc wonen? De bewoners raden het aan voor jongeren onder de 20 jaar, je leert van elkaar en je bent niet alleen of eenzaam. Je hebt een kamer voor jezelf, in tegenstelling tot het azc en je wordt meer zelfstandig dan in het azc.

² De vragenlijst en de uitgebreide analyse zijn in de bijlage opgenomen.

Sommige bewoners raden het onzelfstandig wonen af, omdat er te veel mensen in een woning zijn, er geen activiteiten zijn zoals op het azc en je met onbekenden moet samenwonen.

Suggesties van bewoners

De bewoners geven als suggestie dat iedereen zelf moet kunnen beslissen of hij wel of niet wil samenwonen en met wie. Woonbegeleiding moet beter worden uitgelegd (verwachtingen). Ook willen de bewoners duidelijkheid over hoe lang 'tijdelijk' is.

Bijlagen

Bijlage 1: Gesprekspunten interviews

- Op welke wijze bent u betrokken? Wat is uw rol? In welke hoedanigheid?
- Kunt u de historie, aanloop aanleiding van de pilot kort schetsen?
- Wat zijn uw verantwoordelijkheden i.r.t. de pilot?
 - a) van uw organisatie
 - b) wat is uw scope (d.w.z. waar heeft u zicht op en waarop niet)?
- Hoe is het de laatste anderhalf jaar gegaan (na de vorige evaluatie, najaar 2016)?
- Kent u de uitkomsten van de vorige evaluatie?
- Hoe ervaart u de samenwerking met de andere betrokken partijen?
- Heeft u goed zicht op hun verantwoordelijkheden/taakafbakening?
- Wat heeft u/uw organisatie met de aandachtspunten van de tussenevaluatie gedaan?
- Ziet u ontwikkelingen? Bijvoorbeeld de plaatsing van de bewoners, de doorstroming?
- Is er een verschil tussen de verschillende woningen? Gaat het ergens beter of slechter? Hoe komt dat? Waar gaat het minder? Is daar een verklaring voor?
- Wordt er (nog) rekening gehouden met de achtergrond van de bewoners met de plaatsing via doorstroming?
- Zijn er alternatieven voor de huidige vorm van huisvesting? Welke? (evt. los van of deze zinvol zijn)
- Woonbegeleiding: wat houdt het precies in? Hoe gaat het met nieuwe bewoners in een bestaand huis (doorstroming)?
- Zijn er na 2016 klachten van omwonenden geweest. Via wie en waarover? Wat is er mee gedaan?
- Kunnen omwonenden (momenteel) ergens terecht met klachten? Worden deze adequaat opgepakt?
- Heeft u suggesties? Bijv. voor de communicatie naar of met omwonenden bij het in gebruik nemen van nieuwe woonlocaties. Of de samenstelling van nieuwe woongroepen.

Bijlage 2: Vragenlijsten (oud)bewoners

O&S, LG/MB, 9 juli 2018

Versie voor
Huidige bewoners van gedeelde (onzelfstandige) woningen

Inleiding

.....

1. Achtergrond

a) het adres:

b) woont hier sinds:.....

2. In welke situatie kwam u in deze woning? Kwam u daar

1. tegelijk met andere statushouders die u kende (bijv. uit het AZC)

2. tegelijk met andere statushouders die u voor die tijd niet kende

3. als nieuwe bewoner op een moment dat er al andere statushouders woonden

4. anders, ...

3. Wanneer of waar hoorde u destijds dat u samen met andere statushouders in 1 woning gehuisvest zou worden?

1. in het AZC

2. bij aankomst in Almere

3. anders, nl ...

4. Welke dingen doet u in de woning (vaak) samen met andere bewoners, en wat doet u (meestal) alleen?

	Samen	Alleen	Anders
Boodschappen			
Eten koken			
Eten			
Televisie kijken, spelletjes doen, etc.			
Schoonhouden van de gedeelde ruimten (woonkamer, douche, toilet, etc.)			

4a. (optioneel) indien het meeste alleen -> vragen naar de reden

5. Hoe ervaart u het gezamenlijk bewonen van 1 huis? Wat gaat goed en wat gaat minder goed, op de volgende punten?

	Goed	Minder/niet goed	Nvt
Contact met uw medebewoners			
Onderling afspraken maken			
Naleven van afspraken en regels			
Schoonhouden van gedeelde ruimten			
Met elkaar rekening houden			
Respecteren van elkaars privacy			
Contact met burens of buurtbewoners			
Contact met de woonbegeleiding			
Melden/oplossen van (technische) mankementen			

5a. (optioneel) voor zaken die minder/niet goed gaan-> vragen naar de reden

6. Het tijdelijk (moeten) delen van een woning is een soort noodoplossing vanwege het bestaande tekort aan huurwoningen in Almere. Wat vindt u desondanks van de wijze waarop dit geregeld is?

1. goed, omdat ...

2. niet goed, omdat ...

7. Wat vindt u van:

	Goed	Voldoende	Slecht	Nvt
Uw eigen kamer in die woning				
De gedeelde keuken				
De gedeelde badkamer				
Gedeelde toilet(ten)				
De ligging (plek) van de woning in de stad				

8. Heeft u woonbegeleiding (gehad)? Evt. uitleggen om welke begeleiding het gaat.

1. ja, ga naar vraag 9
2. er is/was woonbegeleiding, maar niet aan deelgenomen, ga naar vraag 10
3. nee, ga naar vraag 10
4. weet niet, ga naar vraag 10

9. Wat vindt u van deze woonbegeleiding?

	Goed	Voldoende	Slecht
Het aantal uren woonbegeleiding			
de frequentie, dus hoe vaak			
het nut van de begeleiding (is het zinvol?)			
bereikbaarheid begeleiding (op andere momenten)			
oplossen van problemen door de begeleiding (bijv. tussen bewoners of mankementen aan de woning)			

10. Raadt u andere vergunninghouders, die nu nog op het azc wonen, aan om, net als u, tijdelijk een woning met anderen te delen?

1. ja, omdat (of mits) ...
2. nee, omdat ...

11. Welke suggesties of adviezen zou u de mensen en organisaties die het tijdelijk wonen mogelijk maken willen geven. Bijv. punten die volgens u beter zouden kunnen.

12. Dan nog een paar achtergrondvragen voor de statistiek.

- a) in welk jaar bent u geboren? [_____]
- b) in welk land? [_____]
- c) met hoeveel bewoners woont u op dit moment (uzelf meegerekend): [_____]

Gesprekspunten interview gebruikers van onzelfstandige huisvesting ID [_____]

O&S, LG/MB, 9 juli 2018

Versie voor

oud-bewoners van gedeelde (onzelfstandige) woningen, die nu op een ander adres wonen

Inleiding

.....

1. Achtergrond

a) het voormalige adres (waar respondent onzelfstandig heeft gewoond) ...

b) woont nu op voormalig adres: ...

c) woont nu zelfstandig sinds: ...

d) bewoont nu: eigen woning / kamer / anders ...

2. De volgende vragen gaan over uw **VORIGE** woning, dus het huis waar u samen met andere statushouders (onzelfstandig) heeft gewoond

In welke situatie kwam u destijds in die woning? Kwam u daar

1. tegelijk met andere statushouders die u kende (bijv. uit het AZC)

2. tegelijk met andere statushouders die u voor die tijd niet kende

3. als nieuwe bewoner op een moment dat er al andere statushouders woonden

4. anders

3. Wanneer of waar hoorde u destijds dat u samen met andere statushouders in 1 woning gehuisvest zou worden?

1. in het AZC

2. bij aankomst in Almere

3. anders, nl ...

4. Welke dingen deed u in de woning (vaak) samen met andere bewoners, en wat deed u (meestal) alleen?

	Samen	Alleen	Anders
Boodschappen			
Eten koken			
Eten			
Televisie kijken, spelletjes doen, etc.			
Schoonhouden van de gedeelde ruimten (woonkamer, douche, toilet, etc.)			

4a. (optioneel) indien het meeste alleen -> vragen naar de redenen

5. Hoe heeft u het gezamenlijk bewonen van 1 huis ervaren? Wat ging goed en wat ging minder goed, op de volgende punten?

	Goed	Minder/niet goed	Nvt
Contact met uw medebewoners			
Onderling afspraken maken			
Naleven van afspraken en regels			
Schoonhouden van gedeelde ruimten			
Met elkaar rekening houden			
Respecteren van elkaars privacy			
Contact met burens of buurtbewoners			
Contact met de woonbegeleiding			
Melden/oplossen van (technische) mankementen			

5a. (optioneel) voor zaken die minder/niet goed gingen-> vragen naar de redenen

6. Het tijdelijk (moeten) delen van een woning was en is nog steeds een soort noodoplossing vanwege het bestaande tekort aan huurwoningen in Almere. Wat vond u desondanks van de wijze waarop dit geregeld was?
1. goed, omdat
 2. niet goed, omdat

7. Wat vond u van:

	Goed	Voldoende	Slecht	Nvt
Uw eigen kamer in die woning				
De gedeelde keuken				
De gedeelde badkamer				
Gedeelde toilet(ten)				
De ligging (plek) van de woning in de stad				

8. Heeft u woonbegeleiding gehad? Evt. uitleggen om welke begeleiding het gaat.

1. ja, ga naar vraag 9
2. er was woonbegeleiding, maar niet aan deelgenomen, ga naar vraag 10
3. nee, ga naar vraag 10
4. weet niet, ga naar vraag 10

9. Wat vond u van deze woonbegeleiding?

	Goed	Voldoende	Slecht
Het aantal uren woonbegeleiding			
de frequentie, dus hoe vaak			
het nut van de begeleiding (is het zinvol?)			
bereikbaarheid begeleiding (op andere momenten)			
oplossen van problemen door de begeleiding (bijv. tussen bewoners of mankementen aan de woning)			

10. Raadt u andere vergunninghouders, die nu nog op het azc wonen, aan om, net als u, tijdelijk een woning met anderen te delen?

1. ja, omdat (of mits) ...
2. nee, omdat ...

11. Welke suggesties of adviezen zou u de mensen en organisaties die het tijdelijk wonen mogelijk maken willen geven. Bijv. punten die volgens u beter zouden kunnen.

12. Dan nog een paar achtergrondvragen voor de statistiek.

- a) in welk jaar bent u geboren? [_____]
- b) in welk land? [_____]
- c) met wie woont u op dit moment in uw huidige woning?
 - niemand (dus alleen) wel/niet
 - partner wel/niet
 - een of meer kinderen wel/niet
 - een of beide ouders wel/niet
 - ander persoon/personen wel/niet

Bijlage 3 Analyse interviews bewoners

Beginsituatie

Sommige respondenten zijn samen met een familielid geplaatst of met personen waarmee zij samen zijn gevlucht en/of kennen vanuit het azc. In één geval betreft het een persoon die onzelfstandig is gehuisvest met meerdere eigen kinderen.

Bij aanvang van de bewoning:

- start de respondent tegelijk met andere statushouders die hij/zij al kent 4x
- start de respondent tegelijk met andere statushouders die hij/zij niet kent 9x
- is de respondent een nieuwkomer bij andere statushouders in de woning 3x

De mededeling dat het wonen onzelfstandig zou zijn

Een aantal respondenten geeft aan dat ze in het azc te horen hebben gekregen dat ‘men een huis voor zichzelf in Almere kreeg’. Bij anderen is wel verteld dat het om ‘deel wonen’ ging. Ze mochten de aangeboden kamer niet weigeren, ze mochten wel als alternatief zelf woonruimte regelen. Soms is gecommuniceerd (of verkeerd begrepen) dat het ‘voor altijd’ was.

Het moment dat respondenten vernamen dat zij onzelfstandig gehuisvest zouden worden:

- in het azc 10x
- bij aankomst in Almere 2x
- anders 4x

Gezamenlijk een huishouden voeren

De mate waarin een gezamenlijk huishouden wordt gevoerd verschilt per woning. Bewoners die goed met elkaar konden opschieten deden veel samen. In andere gevallen participeerden niet alle bewoners, omdat er uiteenlopende ideeën en wensen waren over koken, eten en schoonmaken, om praktische redenen (vanwege school- of werktijden) of dat met een bepaalde bewoner geen afspraken te maken waren.

Niet alle woningen hebben een gedeelde huiskamer, dus sommige activiteiten zoals ‘samen tv kijken’ is niet mogelijk. En sommige respondenten hebben een kookgelegenheid op de eigen kamer. Gevraagd is welke dingen samen met andere bewoners, of alleen werden gedaan:

	Samen	Alleen	Anders
• Boodschappen	8x	6x	1x
• Eten koken	9x	6x	-
• Eten	9x	6x	-
• Televisie kijken, spelletjes doen, etc.	13x	1x	1x
• Schoonhouden van gedeelde ruimten	14x	1x	-

Ervaringen met het samen wonen

Gevraagd is op welke punten het samen (be-)wonen als goed en minder goed zijn ervaren. Veel ervaren problemen worden toegeschreven aan de leeftijdsverschillen en/of het bij elkaar wonen van (te) veel (jonge) mensen. Zo was er sprake van geluidsoverlast van bijvoorbeeld muziek of ruzies door jonge medebewoners die geen rekening hielden met hun medebewoners of de buurt. Niemand nam zijn verantwoordelijkheid en het lukte ook niet om hierover afspraken te maken.

Het contact met buurtbewoners is door bewoners heel verschillend ervaren: op sommige locaties is het contact goed. Sommigen respondenten vinden het jammer het dat het soms niet meer inhield dan elkaar op straat groeten. Op andere locaties werd er zelfs niet gegroet, op één locatie waren er protesten en stonden leuzen op de muur geschreven. Dit gaf de bewoners een onwelkom gevoel. Anderzijds is het ook voorgekomen dat burens een tv-toestel hebben uitgeleend zodat de bewoners spelletjes konden spelen.

Melden van storingen en mankementen aan onder apparatuur gaf praktische problemen, omdat het lang duurde voor dat deze werden opgelost.

	Ging goed	Minder goed	Slecht	Nvt
• Contact met medebewoners	10x	3x	1x	1x
• Onderling afspraken maken	9x	3x	2x	1x
• Naleven van afspraken en regels	8x	3x	3x	1x
• Schoonhouden van gedeelde ruimten	10x	1x	3x	1x
• Met elkaar rekening houden	8x	2x	4x	1x
• Respecteren van elkaars privacy	11x	1x	2x	1x
• Contact met burens of buurtbewoners	8x	3x	4x	-
• Contact met de woonbegeleiding	9x	3x	2x	1x
• Melden/oplossen van (technische) mankementen	6x	2x	4x	3x

Onzelfstandig wonen als noodoplossing

Het tijdelijk delen van een woning is ontstaan als een oplossing vanwege het tekort aan huurwoningen in Almere. Acht respondenten vonden dat het goed geregeld was. Zij hebben onzelfstandige huisvesting als goede oplossing ervaren, omdat ze samen met vrienden de woonruimte deelden. De respondenten geven ook aan dat het een prima (tijdelijke) oplossing is voor jonge singles. De gemeente had de huisvesting en alles wat daarmee samen hing goed geregeld. De andere respondenten vonden dat het niet goed was geregeld. Zij geven als reden dat:

- De verwachting was dat ze (meteen) een eigen woning zouden krijgen.
- Geconfronteerd worden met (onbekende) medebewoners.
- De acceptatiedwang, verplicht tekenen (ook: verplicht vertrekken uit het azc).
- De onbekende 'tijdelijkheid' (de vrees dat het permanent zou zijn).
- Minder snel kunnen inburgeren/integreren (tussen mensen wonen die alleen de taal delen).
- Geen mogelijkheid om samen te wonen met familie die elders in Nederland verbleef.
- Geen of onvoldoende begeleiding.
- Niets te doen hebben, verveling.
- In een woonwijk met gezinnen (en slecht gecommuniceerd naar buurtbewoners).
- Slechte groepsamenstelling qua leeftijden.
- Er zelfstandige woonruimte zou moeten worden geboden als bekend is dat de familie al onderweg is naar Nederland.

De woning

De meeste respondenten zijn positief over de ligging van de woning. Een aantal bewoners vindt de woonruimte krap, te klein of te gehorig. Bij sommige woningen is er geen gedeelde woonkamer. En stonden er oude meubelen en een oude televisie in.

Bewoners beoordelen hun woonruimte als volgt:

	Goed	Voldoende	Slecht	Nvt
• Uw eigen kamer in die woning	11x	3x	1x	1x
• De gedeelde keuken	10x	2x	3x	1x
• De gedeelde badkamer	11x	3x	1x	1x
• Gedeelde toilet(ten)	11x	3x	1x	1x
• De ligging (plek) van de woning in de stad	15x	-	1x	-

Woonbegeleiding

Veertien bewoners hebben woonbegeleiding, een respondent geeft aan dat er wel woonbegeleiding was, maar hier geen gebruik van heeft gemaakt en een respondent geeft aan dat er geen woonbegeleiding was. Enerzijds wordt de woonbegeleiding als zinvol en leerzaam ervaren, waarbij één medewerker van Kwintes met naam wordt genoemd en geroemd (om haar inzet). Anderzijds hebben de bewoners geen idee wat de woonbegeleiding precies inhoudt.

Oordeel over de woonbegeleiding

	Goed	Voldoende	Slecht	Nvt
• Het aantal uren woonbegeleiding	9x	-	4x	2x
• De frequentie, dus hoe vaak	9x	-	4x	2x
• Het nut van de begeleiding (was het zinvol?)	6x	3x	4x	2x
• Bereikbaarheid begeleiding (op andere momenten)	10x	1x	2x	2x
• Oplossen van problemen door de begeleiding (bijv. tussen bewoners of mankementen aan de woning)	6x	1x	4x	4x

Advies

Welk advies geven de bewoners van onzelfstandige huisvesting aan andere statushouders, die nu nog op het azc wonen? De helft van de respondenten geven aan dat ze andere statushouders aanraden om met anderen een woning te delen en de andere helft raadt het af.

De redenen voor een positief advies:

- Voor jongeren onder de 20 jaar is het samenwonen goed. Je leert van elkaar en je bent niet alleen of eenzaam.
- Alleen als je kort in het azc hebt gezeten.
- Alleen als je goede medebewoners hebt, want je moet goed met elkaar kunnen omgaan.
- Je hebt een kamer voor jezelf, in tegenstelling tot het azc.
- Je leert (door de begeleiding) alles over Almere en zelfstandig te zijn.
- Alleen als je jong en single bent en het tijdelijk is.
- je wordt meer zelfstandig dan in het azc.

De redenen voor een negatief advies:

- Als je al een jaar in het azc zit zijn de mensen daar jouw 'familie' geworden.
- Beter is in een flat waar ook Nederlandse mensen wonen.
- Beter wachten in het azc! Er zitten veel nadelen aan wonen met onbekenden. Door leeftijdsverschil, verschillende karakters, verschillende achtergronden en privéproblemen.
- Jouw familie moet vaak ergens anders wonen. Je weet niet hoe lang het gaat duren.
- Teveel mensen in een woning
- Altijd controleren van elkaar. Altijd aansturen van andere bewoners. Je kunt niet slapen, niet studeren. Er is veel onrust. Alles wordt uit de koelkast gepakt. Afval sorteren gebeurde bijvoorbeeld niet door de jongeren.
- Eigenlijk was het in het azc beter. Zelf koken en boodschappen doen. Op kamers wonen is op zich positief, maar geeft feitelijk veel meer problemen, onrust, rommel, discussies en spanningen.
- Niet in de Johan Jongkindstraat. Omdat daar de buurt heel erg tegen was.
- In azc kende je eerst niemand, daar leer je mensen kennen en door het verhuizen naar een kamer moet je weer helemaal opnieuw beginnen omdat je niemand kent. Het is beter om te wachten op een eigen huis als de echtgenote bijna naar Nederland komt.
- In het samenwonen zijn geen activiteiten: alles stopt. Toen acht maanden geen lessen gehad.
- Onbekenden bij elkaar zetten geeft altijd problemen. Regels zijn duidelijk, maar wat meer flexibiliteit is gewenst.

Suggesties van bewoners

Over onzelfstandig wonen:

- Duidelijk aangeven of het een eigen woning is of dat je moet samenwonen.
- Iedereen moet zelf kunnen beslissen of hij wel of niet wil samenwonen.
- Alleen een woning delen als je nog maar kort in het azc hebt gezeten.
- Woonbegeleiding beter uitleggen, wat kan je verwachten.
- Een gemeenschappelijke woonkamer waar je tv hebt en spelletje kan spelen.
- De laatste drie maanden woonde de respondent alleen. Dat was erg eenzaam.
- De gemeente moet goed communiceren wat je wel en niet (een eigen woning) kunt verwachten.
- Wij mochten niet roken, geen huisdieren houden. Mijn vrouw mocht wel op bezoek komen, maar niet blijven slapen.
- Zelf kiezen met wie je wilt wonen (omdat er mensen zijn die harde muziek luisteren en mensen die willen leren, dat gaat niet samen).

- Duidelijkheid over hoe lang 'tijdelijk' is.
- Er is geen hulp. In andere gemeentes zijn er contactpersonen. Hier moet je zelf alles regelen. Heb nu ook problemen met huurprijs: oplossing komt te laat.
- Ik begrijp de keuze om mensen van dezelfde nationaliteit bij elkaar te zetten, maar het grote nadeel is dat je niet integreert. Je spreekt geen Nederlands. Er ontstaat een klein stukje Syrië in Nederland.
- Zeven personen per huis is teveel om onderling afspraken te maken. Zoveel Syrische jongens is ook een groot probleem voor de buurt. Dat snap ik! Na vijf maanden met problemen heeft de gemeente de 'oudste' inwoners eerder een woning aangeboden.

De zestien geïnterviewde respondenten waren tussen de 19 en de 45 jaar oud, hun gemiddelde leeftijd is 28 jaar en de meest voorkomende leeftijd is 24 jaar. Twaalf van hen kwamen uit Syrië, drie uit Eritrea en één uit Irak. Bijna alle respondenten zijn man (14) en zijn twee vrouwen geïnterviewd.

Veertien respondenten wonen samen, met kinderen, met de partner of met een of beide ouders. Vijf respondenten wonen alleen.